

DETG DENTER NUS

MAGAZIN UFFICIAL DALLA VISCHNAUNCA DA DISENTIS/MUSTÉR

Economisaziun, purificaziun, allontanament	4-7
Nova strategia da taglia	8-9
Adia hotel Acla da Fontauna	14-15
Nossas uniuns: Chor baselgia Segnas	18
Avon 100 onns	19

Kurz und bündig – Detg denter nus

Am 26. August 2023 konnte die Bevölkerung das letzte Mal Einsicht im Hotel Acla da Fontauna nehmen, bevor dieses in den nächsten Monaten abgerissen wird. Viele Interessierte haben von dieser Möglichkeit gebrauch gemacht. Die Vertreter der Immo Invest Partner SA haben über das neue Projekt, die bevorstehenden Arbeiten und den Terminplan informiert. Ziel ist das 100 Millionen Projekt anfangs 2027 in Betrieb zu nehmen. Auch Regierungsrat Marcus Caduff hat die Anwesenden auf die Wichtigkeit des Projekts aufmerksam gemacht. «Wir müssen uns vor Niemanden verstecken und an unser Potenzial in der Surselva glauben».

Des Weiteren wird in dieser Ausgabe über die Abfallbewirtschaftung und die Kläranlage informiert. So wurde bei der Hauptsammelstelle in Raveras eine neue Waage installiert, das Gesetz über die Abfallentsorgung revidiert und auf dem Dach der Kläranlage wird eine Photovoltaikanlage realisiert. Des Weiteren wird kurz über das bevorstehende Sanierungs- und Vergrößerungsprojekt der Kläranlage informiert. In den nächsten Jahren wird diese Grossinvestition nötig. Das aktuelle System muss modernisiert und den aktuellen Gegebenheiten angepasst werden.

Ausserdem hat der Gemeindevorstand eine neue Steuerstrategie definiert. So ist vorgesehen, in den nächsten Jahren einen Steuerfuss von 98% zu erlangen. Um dieses Ziel zu erreichen, soll der Steuerfuss bis ins Jahr 2029 um jährlich 2% angepasst werden. Diese neue proaktive Steuerstrategie ist einer von mehreren Puzzleteilen, um die Attraktivität der Gemeinde Disentis zu steigern. Mit

einer stabilen und stetigen Reduktion des Steuerfusses wird ein gesunder Finanzhaushalt und die nötigen jährlichen Investitionen in die Infrastruktur und der Entwicklung der Gemeinde garantiert. Ein weiteres innovatives Pilotprojekt ist das «E-TukTuks Disentis/Mustér». Die Mikromobilitätslösung für die erste und letzte Meile ist ein gemeinsames Projekt mit der Fachhochschule Graubünden. Momentan wird die finanzielle Unterstützung geprüft. Sobald diese sichergestellt ist, fängt das dreijährige Pilotprojekt an. Über den entsprechenden Terminplan wird in dieser Ausgabe informiert.

Ausserdem wurde zum 100-jährigen Jubiläum der Raiffeisenbank Cadi mithilfe der Gemeinde Disentis und in enger Kooperation mit dem Center Fontauna das neue Angebot «Missiun Cristalla» lanciert. Eine Rätseltour durch die Gemeinde, knifflig und interessant, für Klein und Gross ein einzigartiges Freizeiterlebnis. Die Suche nach dem magischen Kristall kann beginnen. In der Rubrik «Nies personal» kommt Gion Tenner zu Wort. Er ist seit 1992 Lehrer der Gemeinde Disentis und für den Feuerwehrstützpunkt «Sursassiala» zuständig. Ausserdem wird unter «Nossas uniuns» der Verein «Chor baselgia Segnas» vorgestellt. Wir wünschen eine gute Lektüre.

Temps d'avertura dall'administraziun communal

Valeivel per tuts uffecis en casa communal

Spurtegl

Gliendisdis	08.30 – 11.30	15.00 – 18.30
Mardis-gievgia	serrau	15.00 – 17.30
Venderdis	07.30 – 14.00	serrau

Telefon

Gliendisdis-gievgia	08.00 – 12.00	13.30 – 17.00
Venderdis	07.30 – 14.00	serrau

Igl access en casa communal e l'investa els documents exponi publicamein ein pusseivels durant las uras d'avertura dil spurtegl.

Ulteriur sclariment durant las uras da telefon
081 920 36 36.

Impressum

Editur

Vischnaunca Disentis/Mustér
Via Cons 2, Caum postal 57
7180 Disentis/Mustér
detgdenternus@disentis.ch

Redacziun

René Epp, Hans Huonder, Carmen Wetzel

Fotografias

Hans Huonder, vischnaunca da Mustér,
Gion Tenner, mess a disposiziun

Ediziun

1200 exemplars
Cumpara mintga quartal

Layout e grafica

luna:mediadesign GmbH,
Via Principala 36, 7166 Trun

Stampat

Stamparia La Tuatschina,
Via Alpsu 62, 7188 Sedrun

Las sfidas dil gerau

Pigl interess per la politica communal sco regionala accumpogna mei gia dapi giuvens onns. Era duront ils onns da studi a Turitg hai jeu persequitau cun grond interess il svilup communal. Suentar miu retuorn en vischnaunca sun jeu sedecidiu da s'engaschar politicamein. Enstagl da sulettamein commentar las decisiuns dils gremis politics en runda privata, hai jeu giu il giavisch da mez surprendre responsabladad e semetter a disposiziun per in uffeci communal. Miu giavisch ei adina staus da buca mo discutir davart las sfidas communalas, mobein da tschappar en la lavur ed encurir soluziuns concretas. Sin quella basa hai jeu rimnau la stad 2020 las suttascripziuns necessarias per ina candidatura en suprastanza communal e giu il cletg da vegnir eligius sco gerau per la legislatura 2021–2024 cun in resultat legreivel.

*Paul Flurin Schmidt,
gerau*

La lavur en suprastanza ei fetg interessanta e varionta. Ils discuors ein intensivs e vivs ed il respect d'in l'auter ei adina daus. Jeu hai persunalmein grond plascher da quella lavur e sai emprender bia – persunalmein sco professunalmein.

Las responsablads sco gerau pil departament d'ambient e segirtad ein multifaras e cuntegnan denter auter temas sco il provediment e la purificaziun dallas auas, ils pumpiers, il santeri e la dismesa da rumians. Il temps da lavur che vegn impundius per las incumbensas sco gerau corrispunda ad in pensum da lavur da rodund 20 %. Era sch'ils mieds moderns d'informatica lubeschin in luvrar fetg flexibel, eis ei sco gerau vinavon impurtont da saver esser presents a sedutas da tuttas uras. La premissa per tala lavur sto esser in patrun che porscha in'aulta flexibilitad da lavur ed ina famiglia che ha capientscha pigl engaschi communal.

Nies sistem da milissa ei secumprovaus ed in model era pigl vegnir. Per mantener ina cultura da debatta marcada da respect stuein nus ga per ga anflar cumpromiss. Cun proclamar igl agen meini ei aunc pauc sligiau. Il cumpromiss ei medialmein lungurus e pauc attractiv per ina carriera sco politicher, denton eis el la basa per ina convivenza equilibrada. La responsabladad per ina democrazia viva ed equilibrada schai en nos mauns e vegn buca delegada si da Cuera ni da Berna. Dapli convischins che separticipeschan ad in discuors respectus e pli ulivaus e gests ch'il cumpromiss daventa.

Paul Flurin Schmidt, gerau

Economisaziun, purificaziun, allontanament

Introducziun

Essan nus pertscharts cura che nus emplenin il sac da rumien ni cura che nus svidein liquids ed autra rauba ch'auda buca ella canalisaziun che nus consumein e nezegein onn per onn bunamein treis ga las resursas ch'èin destinadas per nus durant in onn. Buca tuttas naziuns e buca tuttas societads sin quei planet san selubir da sfarlatar quei che la scaffiziun metta a disposiziun a nus en in onn. Il rumien che nus producin en in onn, mo era l'aua che nus tartignein cun nies cunfar ei mo ina part da quei trafficar. Aschia ei era buca tut quei ch'èi apparentamein biologic bien per nies organissem. Quei che po ornar nossas crunas

da matg, stivas e vitrinas cun fluriziun sa esser in prighel per nossas jarvas, per plantas e per la biodiversitad. Deplorablamein setschenta memia bia da quella rauba sin las rivas da nos flums ed uals e sin deponias illegalas. Perquei che nus essan dil meini che quei ch'èi carschiu organicamein astga vegnir deponiu ella natira, mo falliu la noda. Buca tut quei ch'èi organic auda deponiu ella natira.

Podà che quels patratgs ein forsa empau verds e fasierlis. Els ein denton in fatg e caschunan fastedis e cuosts.

Risti

Cheu igl emprem process da purificaziun. Quei che vegn dismiss ella canalisaziun che udess buca en leu vegn allontanau cul risti, pachetau el container e dismiss cul rumien. Cheu vegn ensemen tut quei ch'auda buca ella canalisaziun.

Pressa da gliet

Quei che varga il risti setschenta el gliet. Avon ch'il gliet setschenti ella smarschera vegn quel pressiaus da quella pressa. Pelegna, cavels, preservativs ed auter ch'il resti po buca zavrar vegn alla fin dil process da purificaziun allontanau ord igl gliet frestg e medemamein dismiss cul rumien.

Center da rimnada a Raveras

La dismessa da rufids e rumians ei sesviluppada ad ina vera economia. Ei pretenda da risguardar las resursas ch'il mund metta a disposiziun a nus. Pia eis ei necessari che nus returnein als flums l'aua aschia sco nus havein retschert ella. Che nus reciclein ils rufids aschia che nus savein turnar las materias aschia ch'ellas san vegnir duvradas danovamein. Nus stuein esser pertscharts che quei drova in'infrastructura. In'infrastructura per sortir e per rimnar.

Tut quei ei cumbinau cun cuosts. Gia ils onns 1990 ha la vischnaunca da Mustér viu ch'ei basegna mesiras organisatorias per reutilisar ils rufids e ha endrizzau in sistem da rimnada e reutilisaziun. Ils cuosts persuerter ein s'augmentai. Perquei ha la vischnaunca adattau il sistem da finanziaziun. Ulteriuramein ei vegniu endrizzau ina stadera.

Plinavon ha il cussegl da vischnaunca decidiu d'installar in indrez solar sillas alas-tetg dalla serenera.

Vesta sin ina part dil center da rimnada.

Nova stadera

La stadera ch'ei vegnida messa en funcziun questa stad. Suerter ch'ella ha giu da sbatter cun entginas difficultads funcziuna ella ussa detg stupent. La soluziun culla stadera para da satisfar il meglier al sistem dil caschunader.

Niev sistem da finanziaziun per l'economisaziun dils rufids

Tenor dretg federal e cantunal ei l'economisaziun dils rufids da finanziair entras il caschunader. L'economisaziun vul procurar che rufids che san vegnir reutilisai vegnan buca dismiss – barschai ni deponi –

mobein puspei utilisai (per exempel veider e metals). La lescha davart l'economisaziun ei vegnida revidida per dar dapli atenziun a quei sistem, denton era per meglierar il recav ord las taxas e cheutras cuvierer cumpleinamein ils cuosts dall'economisaziun dils rufids. Vinavon preveda la lescha il sistem cun ina taxa fundamentala, denton duei vegnir migliurau il sistem da finanziaziun tenor il caschunader. Buca mo la dismessa dils rufids da casa vegn finanziada tenor quantum/sac, era pils rufids blocconts duei vegnir applicau il medem sistem. Cun installar pils rufids blocconts ina stadera vegn dau dapli atenziun a quei sistem. Fertion che la dismessa dils rufids blocconts vegneva finanziada culla taxa fundamentala

succeda quei grazia alla stadera tenor il quantum furniu respectivamein la peisa effectiva dils rufids.

Il niev sistem da finanziaziun duei satisfar meglier al sistem dil caschunader. Da niev vegnan las taxas fundamentalas buca pli incassadas sin fundament da pauschalas tenor habitaziuns resp. tenor classificaziun da menaschi, mobein a basa dalla valeta nova dil baghetg (eruida entras igl uffeci per la valetaziun d'immobillas). La taxa fundamentala sedat d'ina taxa definida entras la Regiun Surselva – valeta nova ga 0,000017 (per la Regiun) e ga 0.0000,14 (per la vischnaunca) – ed ina taxa tenor ils criteris defini entras la vischnaunca per l'infrastuctura communal. Ulteriuramein vegn risguardau il factur da rimnada. 1,0 leu nua che la rimnada succeda ina gada l'jamna ed 1,5 leu nua che la rimnada succeda duas gadas l'jamna.

La nova stadera

Exempels dalla taxa fundamentala

Casa d'ina famiglia (valeta frs. 600'000.–, in transport jamnil)

Tochen dacheu: frs. 120.–

Da niev: $\text{frs. } 600'000.- \times (0,00017 + 0,00014) \times 1,0 = \text{frs. } 186.-$

Casa da pliras familias (valeta frs. 1'400'000.–, in transport jamnil)

Tochen dacheu: 4 habitaziuns x frs. 120.– = frs. 480.–

Da niev: $\text{frs. } 1'400'000.- \times (0,00017 + 0,00014) \times 1,0 = \text{frs. } 434.-$

Casa da pliras familias (valeta frs. 1'200'000.–, dus transports jamnills)

Tochen dacheu: 3 habitaziuns x frs. 135.– = frs. 405.–

Da niev: $\text{frs. } 1'200'000.- \times (0,00017 + 0,00014) \times 1,5 = \text{frs. } 558.-$

Nus stuein tener casa cun nossas resursas primas. Sche nus tenin quen da quei fatg savein nus reducir ils cuosts. Vegnin nus buca pertscharts che nus stuein tener casa vegn quei a custar. La vischnaunca da Mustér ha gia l'entschatta dils onns 1970 investau ellas sereneras da Disla e Raveras. Quels objects ein gia vegni sanai e la serenera da Raveras spetga da vegnir sanada ed engrondida. Las investiziuns dils davos onns el Center Catrina mo era la nova surbaghegiada ad Acla da Fontauna, sco era il fatg ch'ina serenera ei duront 24 uras e 365 dis en funcziun, pretendan in remplazzament da maschinas, urdeins ed electronica. Nus vegnin a stuer investir egl allontament e la purificaziun dallas auas cun mantener e renovar cuntinuadamein.

Indrez solar Serenera

Ils 8 d'uost 2022 ha la suprastanza communal decidu da realisar sil baghetgs communal stabiliments fotovoltaics. El Center Fontauna vegn realisau actualmein ina gronda surfatscha. Sigl atun 2023 vegn era la serenera equipada cun in indrez fotovoltaic.

La serenera Raveras basegna annualmein ca. 200'000 kw/uras energia electrica. Circa 42'000 kw/uras producescha la serenera gia oz cul gas dil gliet che deriva dil process da purificaziun. Cul stabiliment fotovoltaic duei grazia al sulegl vegnir produciu supplementarmein 92'800 kW/uras energia electrica.

Ils fussals da serenaziun, amiez il fussal da preserenar, davos ils fussals d'ariaziun/ biologia e davon in dils fussals secundars.

Project Serenera

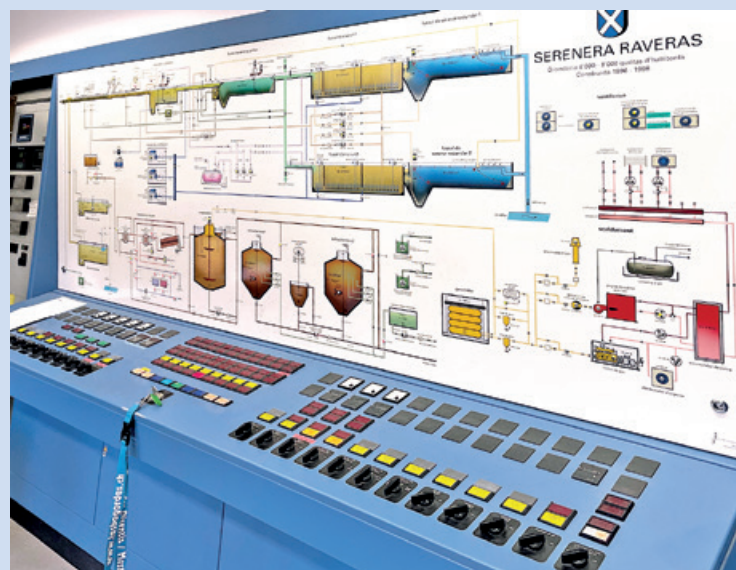
Dapi entgin temps sefatschenta la suprastanza communal era dalla sanaziun ed engrondaziun dalla serenera. Gl'augment dalla serenera vegn pretendius davart il cantun e stat en connex culs stabiliments novs a Sontga Catrina ed ad Acla da Fontauna. Avon che semetter vid la projectaziun da detagl duei vegnir sclariu tgei sistem ch'ei il pli efficient, aschibein concernent l'investiziun mo era pertuccont ils cuosts annuals da menaschi. Il program d'investiziun preveda suandont program da termins.

Per la sanaziun dalla serenera ha la suprastanza communal definiu el plan d'investiziun 2024–2032 suandont proceder:

Projectaziun Realisaziun

2024	2025	2026	2027	2028
200'000	1'500'000	1'500'000	1'300'000	2'000'000

Entochen igl atun 2023 duein las retschercas che surveschan per la projectaziun esser terminadas. Igl onn 2024 duei vegnir entschiet culla projectaziun. Dasperas eis ei previu da reverder la lescha davart il providement d'aua sco era la lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas. La vischnaunca vegn a stuer finanziar las investiziuns cun agens mieds finansials. Cantun e Confederaziun sustegnan buca quellas investiziuns.

Quella tabla exista dapi 50 onns e dat ina survesta dalla serenera a Raveras. Per quei sistem da pilotar analog dat ei negina tocca pli. Quei vala per numerus ulteriurs indrezs electronics dalla serenera. Grazie a sias bunas relaziuns cun montaders ha il survigilader dalla serenera saviu remplazzar entochen oz indrezs existents. Cun caschun dalla sanaziun dalla serenera che stat avon porta vegn quella tabla che dat ina survesta dalla serenera remplazzada entras in sistem digital ch'ei colligiaus cumpleinamein cul computer. Il pilotadi actual succeda oz mo parzialmein sin via digitala.

Nova strategia da taglia – situaziun finanziaria dalla vischnaunca da Mustér

Informaziun davart la situaziun finanziaria

La situaziun finanziaria dalla vischnaunca da Mustér dat adina puspei da discutir. Ils davos onns ei quella semidada el senn positiv. Aschia ha la suprastanza communal saviu presentar pigl onn 2022 in resultat ch'ei staus ils davos 15 onns mo inaga megliers. Quei ei per nossa vischnaunca fetg legreivel e naturalmein da beneventar.

Quels buns resultats dils davos onns ein en emprema lingia d'attribuir a differentas entradas extraordinarias el sector dallas taglias generalas e specialas. Cunzun igl augment dall'activitad silla fiera d'immobillas sco era dils prezis da vendita d'immobillas ha menau tier las taglias sin gudogn da schischom e sin scumiada da maun tier in augment considerabel. Plinavon profitein nus actualmein dils aults prezis silla fiera d'energia, cun quei che la vischnaunca sa sezza vender sia cum-part d'energia da participaziun e da concessiun.

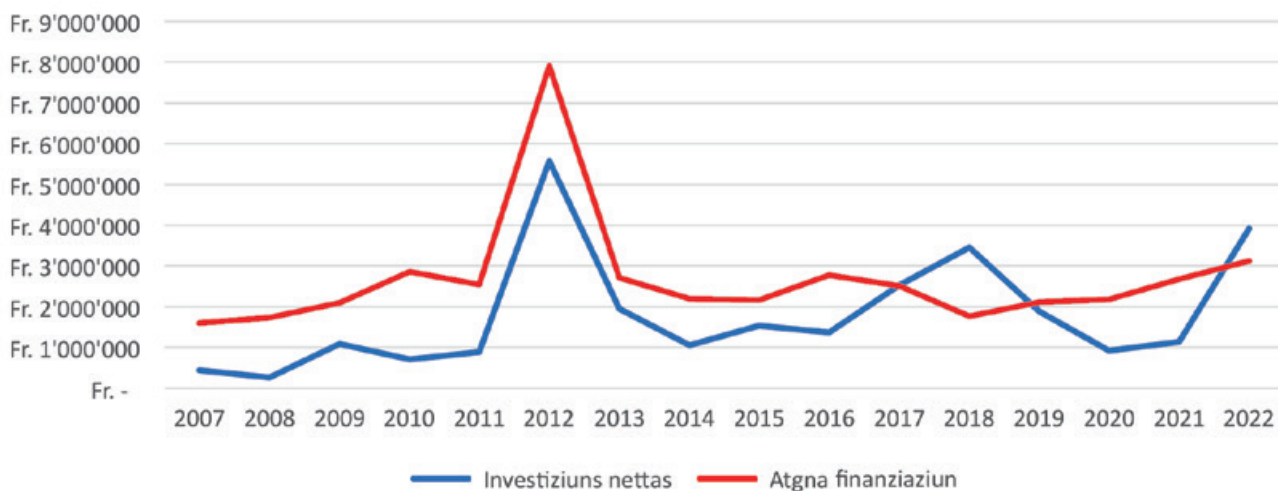
Quellas entradas extraordinarias gidan da far las investiziuns ch'ei actualmein pli che necessarias. Plinavon vegnin nus – grazia als principis interns dil

plan da finanzas che la suprastanza communal ha definiu – a saver tener a liunga vesta in bien equilibrer denter investiziuns, amortisaziuns e finanzas saunas. Las cefras indicativas cantunalas el plan da finanzas dils proxims diesch onns che vegnan aschia contonschidas dattan raschun alla suprastanza communal e garanteschon aschia supplementarmein la segirtad planisatoria necessaria a liunga vesta.

Aschia eis ei impurtont da saver ch'il project d'innovaziun Center Fontauna ei – grazia als buns quens annuals – quasi gia finanziaus avon ch'el ei realisau. En quella fuorma ei quei buca stau previsibel. Secapescha ei quei per la vischnaunca da grond avantatg e da grond'impurtonza. Aschia descarga quella prefinanziaziun ils quens communalis futurs essenzialmein.

Igl ei egl interess dalla suprastanza communal da far pli attractiv nossa vischnaunca sco liug da habitar. Per quei svilup progressiv procurein nus cun far las investiziuns necessarias planisadas e culla nova strategia da taglia.

Svilup atgna finanziaziun 2007–2022

Informaziun davart la nova strategia da taglia

Sper investir ell'infrastructura communal ed amortisar deivets ei il pei da taglia in tierz punct central. La suprastanza communal ei pertscharta ch'era il pei da taglia ha effect sin l'attractivitat da habitar e luvrar en nossa vischnaunca. Plinavon ha era il cussegl da vischnaunca adina puspei fatg attents sill'impurtonza dil pei da taglia. La davosa reducziun

dil pei da taglia per 10% sin 110% ei succedida igl onn 2022. El messadi igl onn 2021 ha la suprastanza communal fatg allusiun ch'ella analysescha mintga dus onns da niev ina ulteriura reducziun dil pei da taglia.

La suprastanza communal tegn plaid e ha discussiunau a caschun dalla tractaziun dil plan da finanzas

differentas variantas pusseivlas e la fin finala definiu ina strategia da taglia per nossa vischnaunca.

Quella nova strategia da taglia preveda parallel tier las investiziuns ed amortisaziuns ch'eiin previdas ina reducziun da taglia pass per pass. La finamira dalla suprastanza communal ei da contonscher ils proxims onns in pei da taglia cun in diember da duas cefras, concret 98 %. Per contonscher quella finamira duei vegnir sbassau il pei da taglia ils proxims sis onns (entochen igl onn 2029) annualmein per 2 %.

Cun quei agir precaut savein nus gia tier la preparaziun dil preventiv mintgamai risguardar las consequenzas e tenor situaziun gest agir a moda proactiva. Il pli impurtont ei dad haver in bien e saun tenercasa finanziel e far las investiziuns necessarias per sviluppar e far pli attractiv nossa vischnaunca. Cun ina reducziun stabila e constanta dil pei da taglia vegnin nus a contonscher quella finamira ambiziusa.

La suprastanza communal ha era discussiunau da rudien in'eventuala reducziun pli gronda dil pei da taglia. En vesta al program d'investiziun, las amortisaziuns annualas necessarias e bein savend che nus havein fatg ils davos dus onns quens annuals cun entradas per part extraordinarias e per haver el futur finanzas saunas, vegn ina reducziun unica pli aulta buca en damonda per la suprastanza communal. L'executiva communal ei denton perschuada ch'ina reducziun cuntinuada dil pei da taglia ei la

dretga e la pli optimala via strategica per nossa vischnaunca.

En connex culla tractaziun dil plan da finanzas e dil preventiv vegn la suprastanza communal mintgamai ad examinar da rudien las finanzas communalas. Aschinavon ch'ei dat buca marcantas midadas enviers la situaziun actualmein enconuschenta, vegn ella a proponer ina reducziun dil pei da taglia d'annualmein 2 % entochen che quel contonscha 98 %. En vesta agl ault volumen d'investiziun dils proxims onns e per saver reagir sin in eventual svilup negativ dallas finanzas (p.ex. donns da malaura ni reducziun da recavs essenzials) sa la suprastanza communala responsar quei agir.

René Epp, president communal

onn	strategia pei da taglia	
2023	110%	-2%
2024	108%	-2%
2025	106%	-2%
2026	104%	-2%
2027	102%	-2%
2028	100%	-2%
2029	98%	

Project «E-TukTuks Disentis/Mustér – ina soluziun da micromobilitad pigl emprem e davos kilometer»

La Surselva stat – sco biaras autras regiuns alpinas – avon la gronda sfida dall’accessibladad dallas vischnancas e lur fracziuns. Dapertut nua ch’il traffic a cuorta distanza cursescha darar ni insumma buca, basegnan ils indigens sco era hosps il traffic individual motorisau, quei ch’ei buca adina adattau ed

engreviescha igl ambient. Cul project da pilot «E-TukTuks Disentis/Mustér» vul la vischnaunca da Mustér ensemen cul Surselva Lab dalla Scol’aulta specialisada dil Grischun, sviluppar ina purschida attractiva da «sharing» en favur digl ambient.

L’idea d’in meglier access per vischnancas e fracziuns ella surselva cun E-TukTuks deriva dil menader tecnic dil project, Prasad Raja. Igl impressari e possessor da secundas habitaziuns ella Surselva s’occupa cun «Subeez» era pigl acquist e la lavur da reparaturas dils emprems vehichels, ils quals curseschan magari tras las stortas da nossa regiun. La primavera 2023 han plirs canals medials regiunals e nazionals rapportau davart il project e siu intent.

El focus dil project ei il menaschi e l’organisaziun concepziunala d’in sistem da mobilitad, ch’ei economicamein supportabels e che completescha la purschida existenta a moda optimala. Per ina finanziaziun da partenza dil project han sper la vischnaunca da Mustér era las pendicularas da Mustér e la Regiun Surselva procurau. Plinavon porschan plirs parterna-

Prevedentamein vesa il plan da termins ora sco suonda:

Nr.	Pachets da lavur	Horizont da temps *
1	Acquisiziuns <i>Partenaris da project, sustegn finanziel, contribuziun da promoziun</i>	stad 23 – primavera 24
2	Vehichels ed ils process corrispundents, utilisaziun actuala, potenzial da svilup <i>Situaziun da «IST/SOLL»</i>	unviern 23 – primavera 24
3	Analisa dallas cundiziuns da basa e las premissas <i>Purschida da mobilitad locala, secuntener da mobilitad, supportabladad economica, cundiziuns generalas da diever</i>	primavera 24 – atun 25
4	Definiziun dallas pretensiuns da pilot e menaschi ordinari <i>Sistem da parcar, loghens, diember parcadis e vehichels, pricing, sistem da cudischar e pagar</i>	primavera 24 – stad 26
5	Realisaziun <i>Parcadis, colligiazion d’electricitad, signaletica, vehichels, sistem da cudischar, evaluaziun constanta</i>	primavera 24 – stad 26
6	Communicaziun e distribuziun <i>Popolaziun, instituziuns ufficalas, publicum d’experts</i>	stad 23 – stad 26
7	Transformaziun en in menaschi ordinari <i>pretensiuns, instituziun</i>	primavera 26 – stad 26

* Premissa: Sustegn finanziel e participaziun ideala

ris dalla regiun sco menaschis turistics e d'alloschament, ustrias e garaschas d'auto, installaturs d'electricitad, menaschis da virtualias e fatschentas da taxi, lur sustegn. Las pusseivladads da sustegn ein fetg differentas e tonschan naven da participaziun finanziaria, metter a disposiziun infrastruttura da parcar, staziuns da cargar, sustegn ella comunicaziun entochen tier ina collaboraziun enteifer il project.

Ulteriurs partenaris ni cooperaziuns el sector da turissem, commerci, mistregn, da survetsch ni uniuns en pliras spartas ein adina beinvegny e giavischai. Las pusseivladads da separticipar al project san ins denter auter eruir en in discuors personal. Ina collaboraziun fetg stretga cun las instituziuns regiunalas sco era la pusseivladad da far diever d'infrastruttura existenta ei la premissa pil success dil project da pilot.

Per che la purschida da mobilitad innovativa sappi vegnir transferida ad in menaschi ordinari, basegna ei ulteriur sustegn finanziel. L'acquisiziun dallas finanzas ei in process fetg pretensius, pil qual ei vegn actualmein dedicau fetg bia temps. Sper damondas per mieds finansials tiels uffecis federals vegn era il cantun Grischun ed ulteriurs partenaris da promoziun confruntai. Ella suandonta grafica ein ils siat pachets da lavur sco era il spazi da temps indicai.

Sper l'acquisiziun finanziaria e da partenaris ha il team da project saviu profitar d'ulteriurs inscunters culla populaziun interessada e cun personas dil fatg (experts).

El rom dallas festivitads da giubileum da «200 onns via commerciala» ha la gruppa da project «E-Tuk-Tuks Disentis/Mustér» saviu seprestar al Viamala e-Mobility circle VeMC ell'arena Grischuna a Cazas venderdis e sonda, ils 23 e 24 da zercladur 2023 cun in agen stan d'exposiziun e cun viadis d'emprova.

Il VeMC ei sededicaus alla tematica dalla e-mobilitad el spazi alpin e ha dau sclariment davart las sfidas specificas per ina cuntrada buca urbana. Cheu ha era il project «E-TukTuks Disentis/Mustér» saviu rapportar davart sias empremas experientschas fatgas.

Petgei era ella Regiun Surselva dat ei – auter che el spazi urban – sfidas specificas, sco per exempel las distanzas tendenzialmein plitost liungas, la differenza d'altezia, la differenza da temperaturas ed ils fatgs topografics, per las qualas il niev sistem da mobilitad sto esser cumpatibels.

Plinavon separticipescha la gruppa da project era ils 6 doctober 2023 alla dieta specialisada dil traffic plaun dil cantun Grischun che ha liug a Cuera. Tgei che semuossa en Surselva reflectescha medemamein ell'entira Svizra: La mobilitad procura per las pli grondas emissiuns da gas. La transformaziun dil sistem da mobilitad ei e resta ina dallas pli grondas sfidas. Il niev sistem da mobilitad presentau duei porscher ina contribuziun alla soluziun.

Scol'aula specialisada dil Grischun / Carmen Wetzel

Pliras personas ein engaschadas vid il project.

Il biro dil Cussegl naziunal a Mustér

*Il biro dil Cussegl naziunal
cul president Martin
Candinas (sisum amiez)
sil plaz avon la porta
principala dalla claustra
a Mustér.*

La sesida da stad dil biro dil Cussegl naziunal ha liug tradiziunalmein el cantun da domicil dalla presidenta ni dil president dil Cussegl naziunal. Quest onn ha il president Martin Candinas envidau sias collegas e ses collegas – denter auter las presidentas ed ils presidents dallas fracziuns – el Grischun e menau ellas ed els el contuorn da Mustér.

Seduta dalla fracziun dall'Allianza dil Center Grischun a Mustér

*La fracziun dall'Allianza
dil Center Grischun
ha visitau Mustér.*

La fracziun dall'Allianza dil Center Grischun ha salvau sia seduta ils 15 e 17 d'ust 2023 ella vischnaunca da Mustér. Sper las fatschentas ch'ei stadas da tractar per la sessiun digl'ust ha la fracziun priu investa dalla claustra e survegniu entginas informaziuns davart il svilup communal ed ils projects turistics el sector dalla pendicularas. Presents ein era ils treis cussegliers guvernativs stai, Marcus Caduff, Jon Domenic Parolini e Carmelia Maissen. Alla fracziun ha ei plaschiu fetg a Mustér ed in/a u l'auter/a deputau/deputada vegnin nus forsa puspei ad entupar ina fin d'jamna a Mustér.

La «Missiun Cristalla» – in'aventura atras il vitg

Dapi la fin da zercladur 2023 san indigens e hospis da vacanzas ir alla tscherca d'ina cristalla magica el vitg da Mustér. La «Missiun Cristalla» ei in'aventura realisada dalla vischnaunca cun sustegn dalla Banca Raiffeisen Cadi.

Sper ina part da sia purschida nova ha il Center Fontauna introduciu la fin da zercladur ina purschida d'aventura per famiglias, gruppas, uniuns e fatschen-tas. La «Missiun Cristalla» ei ina senda cun legns e pensums che meina atras il vitg da Mustér. Cun rispunder allas damondas e sliar ils pensums arrivon las gruppas alla finamira.

Denter tensiun ed interacziun

La «Missiun Cristalla» ei ina catscha da scasis ora el liber. «Ella ei in grondius program per pign e grond», accentuescha Gion Hosang, il meinafatschenta dil Center Fontauna. Quella purschida nova ei vegnida realisada cun sustegn dalla vischnaunca da Mustér ed in sponsoring dalla Banca Raiffeisen Cadi. Quella festivescha il giubileum da 100 onns uonn. «Entras nies engaschament havein nus saviu gidar a scaffir in project persistent en favur dalla populaziun ed il turissem», di Alfons Quinter, cau dalla direcziun dalla Banca Raiffeisen Cadi. Pil president communal, René Epp, eis ei evident: «Nus lein completar nossa purschida. Quella cheu ei ina denter tensiun ed interacziun.»

Lavur el team

La catscha dils scasis atras il vitg da Mustér cuoza rodond treis uras e mesa e cumpeglia 19 posts. Alla partenza el Center Fontauna obtegn mintga gruppa ina tastga cuagl equipament necessari pils pensums. Cartas da scazi barschadas, legns, maletgs vegls e bia inschignusadad ei necessaria per anflar la via. Quei reussescha sulettamein en lavur da team. Biaras varts

Alfons Quinter (sen.) e René Epp tier in dils 19 posts.

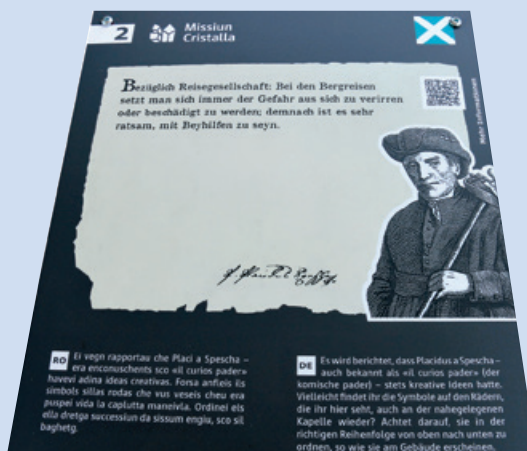

Gion Hosang, Alfons Quinter, René Epp sco era Clemens Berther dalla cumisiun dil Center Fontauna (da sen.) tier l'avertura uffiziala dalla «Missiun Cristalla».

nunenconuschantas dil vitg san vegnir scuvertgas. L'annunzia per l'aventura sa vegnir fatg online (missiun-disentis.ch) ni directamein el Center Fontauna. La catscha da scasis meina sin sendas da viandar levas e vias atras Mustér. Sin fundament dil cuoz e dils pensums ei la «Missiun Cristalla» adattada per carschi ed affons naven dad otg onns.

Segidar cun pader Giusep

Las participontas ed ils participonts dalla senda segidan cun pader Giusep. Lez pertgira la cristalla magica che pader Placidus a Spescha ha anflau avon pli che 200 onns. La veta da pader Placidus – il «curios pader» – sestenda dil reminent sco in fil tgietschen atras la historia dalla senda. Las gruppas han il pensum d'anflar la cristalla preziosa e da confirmar, che quella sesanfla aunc adina el liug secret. Via chat ei pader Giusep en contact culs participonts, dat ad els instrucziuns e segida tenor basegns. Silla senda cun ina lunghesia totala da 4,5 km arrivon las gruppas era tier differentas attracziuns da Mustér.

Ina dallas tablas cun informaziuns davart il scazi.

Adia hotel Acla da Fontauna

La fasa da spazzar il hotel Acla da Fontauna ha entschiet. Quei tiern ei vegnius festivaus sonda, ils 26 d'ust 2023. La populaziun ha giu la caschun da prender investa per ina davosa ga dil hotel. Ils representants dall'Immo Invest Partner SA han orientau davart il plan da termins e cusseglier guvernativ Marcus Caduff ha puntuau: «La Surselva sto crer vid siu potenzial. Cun sia purschida sto ella sezuppar da negin.»

Sco quei che Fredy Ganz dall'Immo Invest Partner SA ha detg alla fiasta da cumiau dil hotel vegl ed il siet da partenza per la realisaziun dil project niev, accompognan specialists e representants dalla Suva las lavurs vid il material cun asbest e PCB. Pér cura che quell'etappa ei terminada vegn il baghetg spazzaus. Tut quei succeda entochen primavera 2024, lu duei vegnir entschiet culs fundaments pil hotel e per las tschun casas sigl areal davos il hotel. Il hotel niev cuntegn 159 combras ni suitas, las tschun casas davostier 23 habitaziuns secundaras e 44 habitaziuns administradas. Las habitaziuns administradas vegnan manischadas dalla hotellaria affittada da Mövenpick. El decuors da 2026 ein las habitaziuns finidas, l'entschatta 2027 duei il hotel vegnir en funcziun. Tut en tut vegn investau pli che 100 milliuns francs.

In mument da legria

Al di da fiasta la fin d'ust ha il president communal René Epp puntuau: «Oz vegn scret il davos capetel dil hotel Acla da Fontauna ed il medem mument entscheiva ina nova era, quella dil project Fontauna. Igl ei in di da grond levgiament e da spetga suenter biars onns.» Suenter las grondas investiziuns dils davos onns entras Marcus Weber ellas pendicularas ed il Catrina Resort, ei quei cheu in ulteriur fetg grond project turistic. 2017 ei l'Immo Invest Partner SA vegnida numnada l'emprema ga en connex cul hotel Acla da Fontauna. «Sis onns ein passai dapi lu, mo co sedi ei: Quei che cuoza ditg vegn finalmein bien», di il president communal. La surbaghegiada Fontauna vegni ad esser in ulteriur project da refe-

L'era dil hotel Acla da Fontauna vegn terminada cun in gentar. Persuenter astgan ins era star en colonna.

Il president communal René Epp (sen.) e cusseglier guvernativ Marcus Caduff ensemen cun representants dall'Immo Invest Partner SA Fredy Ganz, Franz Hidber e Frenk Djordic.

La glied ha priu stediamein investa dil hotel che vegn spazzaus ils proxims meins.

renza per la regiun: «Lein esser optimists e selegrar. Communablamein essan nus fermes.» René Epp engrazia als investurs per lur grond engaschament a Mustér.

«Nus havein potenzial»

Tgei muntada ch'il project Fontauna ha demuossa la preschientscha ed il plaid da cusseglier guvernativ Marcus Caduff, cau dil departament dall'economia publica e dil socialessar dil cantun Grischun. «Igl ei buca casual che pendiculara e hotel Acla da Fontauna ein vegni construi praticamein parallel l'entschatta dils onns 1970. Oz ei la situaziun buca autra: in drova l'auter.» Quei mument ch'il hotel Acla da Fontauna seigi vegnius serraus e silsunter era il Disentiserhof, seigien 90 000 pernottaziuns curdadas naven: «Quei ei ina plivalur annuala da rodund diesch milliuns francs che ha muncau a Mustér.» La Reka, il Catrina Resort, 64 letgs per hosps en claustra ed ussa il niev hotel Fontauna dettien nova dinamica turistica. Leutier s'audi era il Center Fontauna en sanaziun, pil qual la Regenza hagi concediu ina contribuziun finanziaria dad in milliun francs. Concludend constatescha Marcus Caduff: «Sco Lumnezian sun jeu bunamein empau schalus da veser tgei ch'ei vegniu fatg e tgei che vegn investau sisum la Surselva. Era sco regiun stuein nus crer vid nies potenzial e buca spitgar entochen ch'auters vegnan e creien en quel. Nus stuein sezuppar da negin.»

Rodund 400 personas ein suandadas igl invit dall'Immo Invest Partner SA ils 26 d'uost 2023.

1986 ei Leo Monn entaus en survetsch dall'Intersoc sco pedel dil hotel Acla da Fontauna. Ils davos onns eis el staus engaschaus sco pedel en piazza parziala.

L'entrada dil hotel culla recepziun.

Bellezia fiasta e processiun da fina bialaura

Dumengia, ils 9 da fenadur 2023 ha la claustra commemorau la fiasta da s. Placi. Avat Vinzenz Wohlwend dalla claustra da Wettingen-Mehrerau a Brengenz el Vorarlberg ei staus predicatur festiv. La processiun cun tamburs, musica, parada dalla giuventetgna, hosps dalla Baselia e dalla politica suenter il survetsch divin ha danovamein menau dalla baselia da s. Martin entuorn la claustra entochen alla porta principala da quella. Leu ein la benedicziun e las salvas pils magistrats suandadas avon che la gronda raspada ei serendida al bein meritau gentar.

Processiun da s. Placi da bellezi'aura e cun bia glied.

Fiasta naziunala cun bien divertiment

La vischnaunca, l'Uniun da gimnastica Cadi, la Societad da musica Mustér e l'Uniun da costumes Mustér han organisau uonn comunabamein la fiasta naziunala digl'emprim d'ost. Sedrun Mustér Turissem ha offeriu in apero. Pil beinstar corporal ha Gastro Mustér/Val Medel procurau. Suenter il beinvegni dalla presidenta dil cussegl da vischnaunca Helga Probst-Linder ha Sarina Caduff tenu il plaid festiv. Ella ei oriunda da Cumbel e secretaria dalla fracziun dall'Allianza dil Center dil Grischun el Cussegl grond. Il Duo Desertina, la gruppa acrobatica da Movis dall'Uniun da gimnastica Cadi ed ils Sunatiba Postabiala da Sumvitg han delectau ils presents. Als affons pigns ei vegniu purschiu in til da lampiuns. La fiasta naziunala ha giu liug sigl areal dalla halla a Cons.

Nova senda da viandar dil Cuolm da Vi a Stgeinas

L'entschatta fenadur 2023 ei la nova senda da viandar dil Cuolm da Vi a Stgeinas vegnida inaugurada. Ella meina dalla staziun da cuolm dalla pendiculara

L'entschatta fenadur ei la nova senda da viandar dil Cuolm da Vi a Stgeinas a Mustér vegnida inaugurada.

nova sil Cuolm da Vi spel Péz las Palas entochen a Stgeinas en Val Segnas. Da leu eis ei pusseivel da viandar viers il Bostg a Sedrun ni a Caischavedra e da returnar da leu culla pendiculara a Mustér/S. Catrina. L'inauguraziun uffiziala ei vegnida enramada da plaids dil president communal René Epp e dil president dil cussegl d'administraziun dallas Pendicularas Mustér SA, Marcus Weber.

La vischnaunca da Mustér investescha cuntinuadamein en sia reit da sendas da bike e dils viandonts. Vischinas e vischins procuran stad per stad il manteniment da quellas. Sper quei engaschament voluntari ei era il menaschi tecnic dalla vischnaunca involviu intensivamein en quell'incarica. Ina buna part dil temps da stad vegn impundius per lavurs vid las sendas. Tenor la vischnaunca duein singulas sendas star a disposiziun sulettamein per viandonts, autras sulettamein per bikers.

Nies persunal

Tschun damondas a Gion Tenner

Gion Tenner, tgei munta dar scola a Vos?

Astgar instruir ed accompagnar ils giuvenils sin in tschancun da lur via ei per mei zatgei nundetg impurtont che fa grond plascher.

Tgei ei il bi vid dar scola ad affons ella vegliadetgna d'endisch ni dudisch onns?

Ils affons vegnan ella 5. classa sco affons e partan dalla 6. classa sco miez carschi. En scola sai jeu far discussiuns e projects che fussen buca pusseivels cun scolars pli giuvenils. Igl ei ina zun interessanta vegliadetgna nua ch'els svilupperan lur atgna personalitad.

Sch'ins quintass ensemen tuts affons ch'ei stai a scola tier Vos, dess quei in brav diember. Cons ei quei e co eis ei pil scolast sch'el entaupa ina ga ni l'autra scolar(a)s d'avon 20 onns?

Actualmein ein quei ualti exact 500 scolarAs e s'entupar cun ellas ni els ei adina special. El temps liber hai jeu era la caschun da collaborar cun biaras e biars. Lu discussiunein nus davart episodas ed eveniments da tuttas sorts. Bi ei ch'els biars miran anavos sin in bien temps. Udir ch'ei va bein cun ellas ed els ei mia satisfacziun.

Co ei la scola semidada ils davos onns e decennis?

Midadas e refuormas ha ei dau beinenqualina e bia ha fatg naufragi. Tgei ch'ei segir semidau ei la rolla dil scolast naven digl instructor al moderatur. Era la digitalisaziun mida l'instrucziun. Pils giuvenils eis ei indispensabel d'emprender da luvrar cun mieds digitals, da veser pusseivladads e cunfins, denton era prighels. Novs roms ein vegni vitier, mo la profunditad maunca. Vitier vegnan ina birocrazia cumplacada, leschas e directives, pretensiuns da societad e geniturs: Savens sefatschentein nus cun caussas che s'udessen buc ell'instrucziun.

Tgeininas ein las grondas sfidas actualas dalla scola, el cass concret dil scalem primar?

Novs mieds d'instrucziun pretendan da filtrar e reducir il cuntegn per che fleivel e ferm sappi sesviluppar. Il medem vala era per la digitalisaziun: Co duvrar, controllar e filtrar tut quei enorm potenzial. Ils biars affons sefatschentan cun medias socialas. Quellas influenzeschan lur patertgar ed agir. Bots selecziuneschan exact quels cuntegns ch'interesseschan ils giuvenils. Sch'ins sa buca quei, ei il prighel gronds da piarder la vesta pigl entir. Ils geniturs ein savens surdumandai e nus stuein mussar co duvrar nizeivla-mein ils mieds.

Gion Tenner

Vegliadetgna: 55 onns

Stadi civil: ledi

Scolast a Mustér dapi: 1992

Hobis: pumpiers, musica, fotografar e grafica, informatica, cuschnar

Lectura preferida: litteratura dil fatg davart scola e mes hobis

Spisa e bubronda preferida: spisas grischunas, ina buna biera beltga

Mia finamira persunala: La via ei quella che fa nus ventireivels e buca la finamira. Perquei ein gest il mument ed il liug dad uss impurtonts. Tut tschei fa buc senn.

Chor baselgia Segnas

Igl onn 2017 ha il Chor baselgia Segnas festivau il giubileum da 100 onns. Dapi la fundaziun ha el impurtantas funcziuns el vischinadi da Segnas. Spel cant sacral e profan ein ses commembers amitgs dalla cultura e dattan quita e sustegn als avdents dalla gronda fracziun da Mustér.

Il cantadurs activs contan sche pusseivel canzuns romontschas. En baselgia vegn era cantau en latin las messas mo era talas en romontsch. Plirs cumponists da canzuns romontschas derivan da Segnas. Auters umens dalla fracziun han scret ils plaids, ils quals ein vegni mess en melodia. Aschia ha il Chor baselgia Segnas litteratura e cant che deriva da ses commembers. Ei vegn buca mo cantau el chor. Ils cantadurs organischan mintg'onnu entuorn Nadal l'exposiziun d'art en scola veglia dil vitg. Tgi che ha fatg bialas caussas creativas sa presentar e vender siu art. Ils cantadurs e lur partenarias fan da temps en temps viadis egl'exteriur ni era en marcus en Svizra. Mintg'onnu dat ei ina grillada, tscheinass ni cuors communabels.

Per menar el futur cun success ina tal'unione drova ei claras structurass ed in tgamun activ ch'enconuscha sia incumbenza. La dirigenta ed il dirigent ein in duo che lavura bein ensemen. Els han bien maun e sentiment per eleger litteratura musicala, emprender e diriger il cant. Sut lur bitgetta vegn cantau per messas festivass

Chor baselgia Segnas

Suprastonza

President: Edwin Deflorin

Actuar: Paul Duff

Cassier: Pierino Bisquolm

Dirigents: Yvonne Flepp (cant profan) e
Gion Tenner (cant sacral)

ed occurrenzass. Il chor fa part allas fiassas da cant ecclesiastic dalla regiun. Ils auditurs han plascher da tedlar ed ils experts laudass las presentaziuns tier las fiassas da cant. Quei fa era tschaffass als cantadurs, alla dirigenta ed al dirigent.

El Chor baselgia Segnas contan era cantadurs dils auters vitgs da Mustér. Tuts che contan bugen e statan bugen da cumpignia ein beinvegner. Per far cassa vegn fatg lavur cumina. Ei vegn cantau pils avdents pli vegls dil vitg, ils quals survegnan in regal dil chor. Las bunas manass che van en cassa ein bein vegnidass. La suprastonza dil chor fa empau quitaus per l'existenza dall'unione egl'avegnir. Giuvens cantadurs ein grev d'anflar malgrad il bi ed attractiv program. Per dar in bien fiug ella veta da Segnas e contuorn envida il chor umens che sesentan plidentai d'entrar ella cuminonza, tuts ein beinvegner.

*Il Chor baselgia Segnas
alla fiasta da s. Roc 2023.*

La baselgia de s. Placi a Mustér.

En N. 1148 della „Nova Gasetta de Turitg“ publiescha il renomau archeolog sgr. E. A. Stückelberg de Basel intressantas notizias sur la baselgia veglia de s. Placi a Mustér.

Las stads 1922 e 1923 han ils dus archeologs Stückelberg de Basel e P. Notker Curti a Mustér cun agid dil frater secular Paul Heimgartner, ils medems che han 1905 e 1906 giu scuvretg las ruinas della veglia baselgia claustrala de s. Martin, discuvretg ella presenta baselgia de s. Placi ils fundaments dell'antieriura veglia baselgia dedicata agl'empren marter cristian della Surselva. S. Placi ei vegnius scavazzaus entuorn 630 dals sbiers dil brutal preses retic Victor. Sia bara ei vegnida tschentada en ina fossa cun arviul ella baselgia claustrala, anflada avon in decenni e miez egl englar denter la claustra e la baselgia Nossadunna. Gia baul han ins denton transferiu sias reliquias en in custeivel sarcofag en baselgia, nua ch'ellas ein restadas tochen 1048, per lu puspei vegnir deponidas ella fossa. 1498 ei quella puspei vegnida discuvretga. Lu han guerriers sursilvans dedicau a s. Placi ina tabla votiva returnond salvu ord l'uiara dils schuobs. Il reliquari vegl ei vegnius anflaus 1786, mo jus sutsu 1799 tier igl incendi della claustra. Il toc lenziel el qual il tgau de s. Placi fuv staus zugliaus, han ins giu conservau en claustra tochen tier l'invasiun dils Franzos. Pliras reliquias dil marter vegnan relevadas dapi igl 11avel tschentaner en bia loghens della Svizzeria; a Turitg conservavan ins 1333 ina part dil tgau de s. Placi en en ina capsula d'argien. Altars de s. Placi han ins eregiu a Cuera ed en auters loghens dapi il 13avel tschentaner. Era maletgs de s. Placi anflan ins tscheu e leu ella diocesa de Cuera, specialmein in bi a Cuera sez. La legenda dil sogn ha il Turitges Conrad Meyer gravau 1640 en irom. Plirs scrutaturs e cronists, il bavier de Cuera e la Sinopsis de Mustér, las Acta Sanctorum dils Bollandists sco era il catalog general de Ferrari ed auters han tractau la legenda. Igl ei era vegniu scret himnis en divers lungatgs sin s. Placi.

El liug dil marteri ei gia baul vegniu baghiau ina baselgia en honur e memoria dil sogn. Quei empren sanctuari duei tenor la sinopsis, alla quala ins sa denton buca fidar adina esser vegnius eregius igl onn 801. La baselgia veglia ei 1458 vegnida destruida tras ina lavina della Vall s. Placi. Oz stat sin quei plaz ina gronda baselgia cull'annada 1655. Igl archeolog ha tschentau la damonda nua la baselgia de s. Placi dil temps miez pudevi star. Ei fuv de supponer, che ella miravi buca encunter mesanotg, sco l'actuala, mobein tenor usit ecclesiastic encunter la damaun. Tenor raquintar de vegls rapports de visitaziun possedeve la baselgia de pli baul in „foramen“ in ualti grond sfoss, che indicava exactamein il liug dil marteri de s. Placi. Ina rusna el mir oriental della baselgia existenta regorda aunc oz vid quei plaz benediu.

Excavaziuns han mussau, che la baselgia veglia de s. Placi seigi d'encurir silla emprema tiarza dil present sanctuari. Il mir meridional de quella croda presapauc sut la presenta fatschada, il mir septentrional encuntercomi sut ils emprems bauns baselgia ella nav. Quels mirs pudevan haver ina grossezia de 70 cm. Il plantschiu-baselgia schischeva 75–88 cm. sut igl actual. El tratsch cavau han ins anflau in grond diember fragments de pictura al fresco, ils biars cun colurs fetg frestgas. Il meglier fragment representa il tgau d'in um, ina pictura de grond art. Igl ei senza auter clar, ch'ei setracta cheu d'in ovra d'in erudit artist talian dil 15avel tschentaner; ina tut altra capacitat, ch'el pictur, che ha componiu ils maletgs sillas preits de s. Gada a Mustér. Singuls fragments digl affon Jesus e d'in palmer muossan, ch'ei existevva en quella baselgia in maletg de s. Cristofel. Numerus fragments dattan parts de fatschas, resti, mauns, combas. Vid in toc encorsch'ins claramain, ch'ei schai sut la color ord il temps digl art gotic aunc ina pli veglia.

Tuts fragments anflai ein deponi el museum claustral.

Ei seigi cun quella caschun ual fatg menziun, che il premurau custos dil prezius museum archeologic, rev. P. Notker Curti, ha questa stad arranschau quel da niev e cun inschign en in grond local davos la caplutta de Nossadunna. In ornament dil museum ei in modell della claustra, sco ella sepresentava el temps miez cun sia baselgia de s. Martin — ina ovra de sgr. architect Er. A. Hardegger e Br. Paul, als quals Stückelberg fa in compliment persunter.

Ina foto da pli baul cun vesta si encunter Clavaniev.

Calender d'occurrenz

Venderdis, 10 da november 2023

Mustér: Referat dil convischin da Mustér Plutarch Chiotopulos davart la veta dil sclav, dolmetscher e diplomat svizzer Johann Rudolf Schmid. Il referat ei per tudestg. Entschatta allas 19.30 ella sala el plaunterren dalla Casa cumin, entrada sper la Stiva grischuna. Organisaziun: La Culturella. Entrada libra, collecta.

Gliendisdis, ils 13 da november 2023,

Fiera da s. Martin

Vischnaunca / Gemeinde Disentis/Mustér

www.disentis.ch

EVENTS mira era disentis-sedrun.ch

www.disentis-sedrun.ch/de/entdecken/veranstaltungen

Naschientschas e mortoris

NASCHIENTSCHAS

Andrin Lombris, naschius ils 20 da zercladur 2023, feagl da Gianna e Pirmin Lombris

Jason Monn, naschius ils 24 da fenadur 2023, feagl da Jessica e Raffael Monn

Jorin Lozza, naschius ils 31 da fenadur 2023, feagl da Giuanna Nay e Giusep Lozza

Giuchin Huonder, naschius ils 31 da fenadur 2023, feagl dad Ursina ed Ursin Huonder

MORTORIS

Helena Giger-Bearth, naschida ils 8 d'october 1933, morta ils 22 da zercladur 2023

Verena Candinas-Schnider, naschida ils 29 d'avrel 1935, morta ils 5 da fenadur 2023

Giusep Condrau, naschius ils 13 da december 1959, morts ils 7 da fenadur 2023

Tresa Giger-Fry, naschida ils 21 da fevrer 1932, morta ils 29 da fenadur 2023

Avat em. Daniel Martin Schönbächler, naschius ils 31 da mars 1942, morts ils 14 d'uost 2023

Marlen Deflorin-Rainalter, naschida ils 27 da schaner 1950, morta ils 15 d'uost 2023

Reto Lutz-Stiefenhofer, naschius ils 14 da november 1943, morts ils 20 d'uost 2023

Nos giubilar

La vischnaunca ha saviu gratular a quater giubilar sin natezis rodunds en aulta vegliadetgna.

Mathias Coray-Truog,
7 da zercladur 2023,
90 onns

Irena Maissen-Deflorin,
27 da zercladur 2023,
90 onns

Placi Wenzin,
27 da zercladur 2023,
90 onns

Oscar Schnoz-Alig,
24 da settember 2023,
90 onns

Administraziun communal

Via Cons 2
Caum postal 57
7180 Disentis/Mustér

T 081 920 36 36
admin@disentis.ch
www.disentis.ch